

ROBERTO
BOLAÑO

Târfe asasine

Traducere din limba spaniolă de
Alina Cantacuzino

Silva Ochiul

*Pentru Rodrigo Pinto
și pentru María și Andrés Braithwaite*

Ce ți-e și cu viața asta: Mauricio Silva, zis Ochiul, încercase mereu să fugă de violență, cu riscul de a fi socotit laș, numai că de violență, de adevărata violență nu se poate fugi sau, cel puțin, noi, cei născuți în America Latină în anii cincizeci, respectiv cei care aveam vreo douăzeci de ani atunci când a murit Salvador Allende, nu puteam fugi.

Situația Ochiului este paradigmatică și exemplară și poate că merită să fie pomenită, mai ales că a trecut atât timp de-atunci.

În ianuarie 1974, la patru luni după lovitura de stat, Silva Ochiul a plecat din Chile. A trecut mai întâi prin Buenos Aires, apoi vântul potrivnic care sufla peste republica vecină l-a purtat în Mexic, unde a locuit vreo doi ani și unde l-am cunoscut și eu.

Nu era precum ceilalți chileni care trăiau pe atunci în DF¹: nu se dădea mare că ar fi făcut parte din vreo grupare de rezistență mai curând fantasmagorică decât reală, nu frecventa cercul exilaților.

---

1. DF — México Distrito Federal (abc.), denumirea curentă a capitalei Mexicului și a provinciei în care se află.

Ne-am împrietenit și obișnuim să ne vedem cel puțin o dată pe săptămână, la cafeneaua La Habana, de pe strada Bucureli, sau acasă la mine, pe strada Versailles, unde locuim împreună cu mama și cu sora mea. În primele luni, Silva Ochiul își câștigase existența din tot felul de îndeletniciri temporare și precare, pe urmă s-a angajat ca fotograf la un cotidian din DF. Nu-mi amintesc numele cotidianului, poate că *El Sol*, dacă va fi existat vreodată în Mexic un cotidian cu numele ăsta, poate că *El Universal*, deși eu aș fi preferat să fi fost *El Nacional*, de al cărui supliment cultural se îngrijea poetul spaniol Juan Rejano, dar nu era *El Nacional*, fiindcă acolo lucram eu și nu l-am văzut pe Ochi prin redacție niciodată. Însă asupra faptului că a lucrat pentru un cotidian mexican nu am nicio îndoială, situația lui financiară a început să se îmbunătățească, la început aproape insesizabil, fiindcă Ochiul se obișnuise să ducă o viață aproape spartană, doar că, la o privire mai atentă, se puteau distinge semnele neîndoelnice care vorbeau despre redresarea lui economică.

În primele luni în DF, de exemplu, mi-l amintesc tot timpul îmbrăcat cu un hanorac. În ultimele luni, însă, își cumpărase două cămăși, ba l-am văzut chiar și cu o cravată, articol vestimentar pe care noi, adică prietenii mei poeți și cu mine, nu-l purtam niciodată. De fapt, singurul personaj cu cravată care s-a așezat cu noi la masă în cafeneaua La Habana a fost Ochiul.

Se zvonea pe-atunci că Silva Ochiul ar fi homosexual. Adică: în cercurile chilenilor exilați circula acest zvon, pe de-o parte ca expresie a răutății și pe de altă parte ca o nouă bătăie de anima existența mai degrabă plictisită a exilaților,

tipi de stânga care de la brâu în jos gândeau exact ca și cei de dreapta care în vremea respectivă pusese răstăpânire pe Chile.

Odată, Ochiul a venit la noi să ia cina. Mama îl simpatiza, iar Ochiul răspundea acestei simpatii făcându-ne uneori fotografii de familie, adică mamei, soră-mii, vruinei prietene de-a mamei și mie. Tuturor le place să fie fotografiați, mi-a zis cândva. Mie mi-era totuna, sau cel puțin așa credeam, dar după ce Ochiul a spus chestia asta, am căzut pe gânduri și la urmă i-am dat dreptate. Doar unora dintre indieni nu le plac fotografiile, mi-a zis. Mama a crezut că Ochiul se referea la indienii mapuche, când el, de fapt, vorbea despre indienii din India, din acea Indie care avea să fie atât de importantă pentru el într-un timp nu foarte îndepărtat.

Intr-o noapte, am dat de el în cafeneaua La Habana. Nu prea mai erau localnici, iar Ochiul se așezase lângă ferestrele care dădeau spre Bucureli cu un pahar mare de cafea cu lapte, un pahar din alea de sticlă groasă cum erau la cafeneaua La Habana și din care n-am mai văzut nicăieri în altă parte. M-am așezat lângă el și am stat de vorbă mult. Părea străveziu. Asta a fost impresia pe care mi-a lăsat-o. Ochiul părea de sticlă, chipul lui și paharul de sticlă păreau că își fac semne, de parcă tocmai s-ar fi întâlnit, două fenomene de neînțeles într-un univers uriaș, și ar fi încercat din răputeri, dar fără prea mari speranțe, să ajungă la un limbaj comun.

În noaptea aceea mi-a mărturisit că este homosexual, după cum răspândiseră vorba exilații, și că avea să plece din Mexic. O clipă am crezut că pleca din Mexic din cauză

că era homosexual. Dar nu, nu era asta, ci faptul că un prieten îi găsisse de lucru într-o agenție foto din Paris, iar el visase la așa ceva toată viața. Avea de chef de vorbă, așa că l-am ascultat. Mi-a spus că purta de multă vreme povara homosexualității cu discreție, cu greutate mai cu seamă pentru că el era de stângă și pentru că știa că tovarășii lui aveau prejudecăți legate de homosexualitate. Am vorbit despre sintagma „pe invers“, acum ieșită din uz, care atrăgea ca un magnet peisaje pustii, și despre termenul *colisa*¹ pe care eu îl scriam cu „s“ și despre care Ochiul credea că se scrie cu „x“.

Îmi aduc aminte că am sfârșit tunând și fulgerând împotriva stângii chilene și că eu, la un moment dat, am ridicat paharul în cinstea *luptătorilor rătăcitori chilieni*, o facțiune importantă din numeroasa oaste a *luptătorilor rătăcitori latinoamericani*, o fantasmagorie alcătuită din orfani, care, după cum reiese chiar din numele lor, rătăceau prin lumea largă oferindu-și serviciile celui care plătea mai bine și care, de cele mai multe ori, era și cel mai rău. După ce ne-am oprit din râs, Ochiul mi-a zis că violența nu era pentru el. Pentru tine, da, a zis, cu o tristețe pe care atunci n-am înțeles-o, dar nu pentru mine. Detest violența. L-am asigurat că și eu simțeam același lucru. Pe urmă am început să vorbim despre altceva, despre cărți, despre filme și nu ne-am mai revăzut de-atunci.

Intr-o bună zi, am aflat că Ochiul părăsise Mexicul. Mi-a spus un amic de-al meu, coleg cu el la ziar. Nu mi s-a părut ciudat că nu-și luase rămas-bun de la mine. Ochiul

1. *Colisa* sau *coliza*, termen argotic pentru homosexual; în limba spaniolă se folosesc ambele grafii.

nu-și lua rămas-bun de la nimeni. Nici eu nu-mi luam rămas-bun de la nimeni. Nici prietenii mei mexicani nu-și luau vreodată rămas-bun de la cineva. Mamei însă i s-a părut un gest de proastă creștere.

La vreo doi sau trei ani după asta, am plecat și eu din Mexic. Am fost la Paris, l-am căutat (e adevărat că nu m-am străduit cine știe ce), nu l-am găsit. Pe măsură ce trecea timpul, aproape că uitasem cum arăta, cu toate că-mi rămăsese în minte un fel al lui de-a fi, o formă de a exprima o opinie într-un mod oarecum rezervat și cu o tristețe deloc manifestă pe care o asociază cu Silva Ochiul, un Silva Ochiul care nu mai avea chip sau care căpătase un chip spectral, dar care nu pierduse esențialul, amintirea felului în care se mișca, o entitate aproape abstractă în care liniștea nu-și găsea locul.

Au trecut ani. Mulți ani. Unii dintre prietenii mei au murit. Eu m-am căsătorit, am un fiu, am publicat câteva cărți.

Odată a trebuit să merg la Berlin. În ultima seară, după ce am cinat cu Heinrich von Berenberg și familia, am luat un taxi (deși de obicei Heinrich mă conducea întotdeauna la hotel) și i-am cerut șoferului să mă lase mai departe de hotel fiindcă voiam să merg puțin pe jos. Taximetristul (un asiatic în vârstă care asculta Beethoven) m-a lăsat la vreo cinci străzi de hotel. Nu era foarte târziu și cu toate astea străzile erau aproape pustii. Am traversat o piață. Așezat pe o bancă, Ochiul. Nu l-am recunoscut până nu mi-a vorbit. Mi-a rostit numele și pe urmă m-a întrebat ce mai fac. Eu m-am întors și m-am uitat la el o vreme, fără să îl recunosc. Ochiul stătea pe bancă, ochii lui priveau spre mine, apoi în

jos sau într-o parte, la arborii înalți din mica piață berlineză și la umbrele care pe el parcă îl înconjurau cu și mai mare intensitate (așa mi s-a părut atunci) decât pe mine. Am făcut vreo câțiva pași spre el și l-am întrebat cine e. Sunt eu, Mauricio Silva, a spus. Silva Ochiul? Chilianul? am întrebat. El a dat din cap că da și abia atunci am văzut că zâmbea.

Am stat de vorbă toată noaptea, până aproape de ziuă. Ochiul locuia la Berlin de câțiva ani și cunoștea barurile care țineau deschis până spre dimineață. L-am întrebat cum îi mersese. Mi-a schițat în linii mari avaturile vieții de fotograf freelancer. Trăise la Paris, la Milano și acum la Berlin, în locuințe modeste din care lipsea cu lunile și în care avea doar cărți. Numai după ce am intrat în primul bar mi-am dat seama cât de mult se schimbase. Slăbise mult, încărunțise și avea fața brăzdată de riduri. Am mai observat și că bea mai mult decât bea pe vremuri în Mexic. A vrut să știe cum îi mersese mie. Bineînțeles că întâlnirea noastră nu avea cum să fi fost întâmplătoare. Numele meu apăruse în presă și Ochiul citise despre mine sau vreun compatriot de-al nostru îi spusese că aveam să țin o conferință sau că aveam să citesc ceva, iar el nu putuse ajunge, dar telefonase organizatorilor evenimentului care îi dăduseră adresa hotelului unde mă aflam. Când l-am întâlnit în piață nu făcea altceva decât să aștepte să treacă timpul până la sosirea mea, mi-a spus.

Am râs. Reîntâlnirea cu el fusese o întâmplare fericită. Ochiul rămăsese o persoană ciudată, dar totuși frecventabilă, un ins care nu-și impunea prezența, căruia îi puteai spune la revedere în miez de noapte și care să-ți răspundă doar cu un la revedere, fără niciun reproș, fără nicio jignire,

o specie aparte de chilian ideal, stoic și amabil, un exemplar nu foarte des întâlnit în Chile, dar pe care numai acolo îl puteai întâlni.

Recitesc aceste cuvinte și știu că păcătuiesc prin inexactitate. Ochiul nu și-ar fi îngăduit niciodată astfel de generalizări. În orice caz, cât am stat prin baruri, la un pahar de whisky sau la o bere fără alcool, dialogul nostru s-a purtat pe tărâmul evocărilor, adică a fost un dialog informativ și melancolic. Dialogul, de fapt monologul care mă interesează, s-a produs pe când ne întorceam la hotel, cam pe la două dimineața.

Întâmplarea a făcut să începă să vorbească (sau să-și dea drumul la vorbă) în timp ce traversam piața în care ne întâlniserăm cu numai câteva ore înainte. Mi-amintesc că se făcuse frig și că deodată l-am auzit pe Ochi zicându-mi că i-ar plăcea să-mi povestească un lucru pe care nu-l mai spusese nimănui. M-am uitat la el. Ochiul își fixase privirea pe alea pavată care unduia prin piață. L-am întrebat despre ce era vorba. Despre o călătorie, a răspuns imediat. Și ce s-a întâmplat în această călătorie? l-am întrebat. Atunci Ochiul s-a oprit și pentru câteva clipe nu părea preocupat decât să privească coroanele înalților arbori germani și peticele de cer și de nori care clocoteau pe deasupra acestora.

Ceva îngrozitor, a spus Ochiul. Îți amintești conversația pe care am avut-o în La Habana înainte să plec din Mexic? Da, am spus. Ți-am spus că sunt *gay*?, a zis Ochiul. Mi-ai spus că ești homosexual, i-am răspuns. Hai să ne așezăm, a zis Ochiul.

Aș putea să jur că l-am văzut cum se așază pe aceeași bancă, de parcă eu nu sosisem încă, de parcă nu traversasem

încă piața, iar el mă aștepta reflectând asupra propriei vieți și asupra poveștii pe care destinul sau hazardul îl obliga să mi-o relateze. Și-a ridicat gulerul paltonului și a început să vorbească. Eu mi-am aprins o țigară și am rămas în picioare. Povestea Ochiului se petrecuse în India. Nu curiozitatea turistică, ci munca lui îl purtase până în locul acela unde avea de îndeplinit două sarcini. Prima era legată de tipicul reportaj urban, un amestec de Marguerite Duras și Hermann Hesse, Ochiul și cu mine am zâmbit, sunt și astfel de oameni, a spus, oameni care vor să vadă India aflați la jumătatea drumului între *India Song*¹ și *Siddharta*², și mai sunt și unii care să le cânte editorilor în strună. Așa că primul reportaj a constat în fotografii în care se întrezăreau case coloniale, grădini în paragină, restaurante de toate tipurile, predominând cele de factură mizeră, care doar păreau a fi așa, de fapt niște restaurante de familie și toate cu specific local, fotografii ale împrejurimilor, ale zonelor cu adevărat sărace, apoi câmpul și arterele de comunicații, șosele, noduri feroviare, autobuze și trenuri care intrau și ieșeau din oraș, fără a uita de natura parcă latentă, un fel de hibernare străină de conceptul occidental de hibernare, copaci diferiți de copacii europeni, râuri și pârâuri, câmpuri semănate sau pârloage, teritoriul sfinților, a spus Ochiul.

Al doilea reportaj fotografic era despre cartierul curvelor dintr-un oraș indian al cărui nume nu-l vom ști niciodată.

Aici începe adevărata poveste a Ochiului. La vremea aceea locuia la Paris și fotografiile lui urmau să ilustreze un

text al unui cunoscut scriitor francez care se specializase în subteranele lumii prostituției. De fapt, reportajul era primul dintr-o serie care avea să cuprindă cartierele caselor de toleranță sau zonele rău-famate din lumea întreagă, fiecare zonă fotografiată de un alt fotograf, dar toate comentate de același scriitor.

Nu știu în ce oraș a ajuns Ochiul, poate în Bombay, în Calcutta, poate în Benares sau în Madras, îmi amintesc că l-am întrebat, dar el a trecut peste întrebarea mea. Un singur lucru e cert, că a ajuns în India și, dat fiind că scriitorul francez avea cronică deja scrisă, el trebuia doar să o ilustreze, așa că s-a îndreptat către cartierele la care făcea referire textul francezului și a început să fotografieze. În planurile lui — ca și în planurile editorului francez, de altfel — munca și, prin urmare, șederea lui în India nu trebuiau să se prelungească mai mult de o săptămână. S-a cazat într-un hotel dintr-o zonă liniștită, într-o cameră cu aer condiționat, a cărei fereastră dădea spre o curte interioară ce nu ținea de hotel și unde erau niște copaci, o fântână, și un petec de terasă unde câteodată își făceau apariția două femei urmate sau precedate de câțiva copii. Femeile purtau veșminte indiene, sau ceea ce pentru Ochi însemna veșminte indiene, dar pe copii i-a văzut chiar și cu cravată. Serile se ducea în zona rău-famată și făcea fotografii sau stătea de vorbă cu târfele, unele foarte tinere și frumoase, altele ceva mai coapte, iar altele stafidite de-a binelea, cu aspect de matroane sceptice și nu foarte lovace. Mirosul, care la început îl deranjase, a sfârșit prin a-i plăcea. Peștii (nu văzuse mulți) erau amabili și încercau să se comporte ca peștii occidentali sau poate (dar fisa asta i-a picat mai

1. Roman al scriitoarei franceze Marguerite Duras, ecranizat la un an după apariție.

2. Roman al scriitorului german Hermann Hesse.

târziu, în camera lui de hotel cu aer condiționat) că aceștia din urmă adoptaseră gestică peștilor hinduși.

Intr-o seară l-au poftit să întrețină o relație carnală cu una dintre fete. El a refuzat politicos. Peștele a înțeles numaidecât că Ochiul era homosexual și-n noaptea următoare l-a dus la un bordel de tineri poponari. În noaptea aceea Ochiul s-a îmbolnăvit. Eram în India și nu realizam acest lucru, a spus, studiind umbrele din parcul berlinez. Ce-ai făcut? l-am întrebat. Nimic. Am privit și am zâmbit, fără să fac nimic. Atunci unuia dintre tineri i s-a năzărit că poate vizitatorului i-ar plăcea să vadă și un altfel de stabiliment. Asta dedusese Ochiul, fiindcă nu vorbiseră în engleză. Așa că au ieșit din casa aceea și au mers pe străzi înguste și infecte până au ajuns în fața altei case, cu o fațadă mică, al cărei interior era un întreg labirint de coridoare, încăperi minuscule și umbre dintre care răsărea, când și când, cate un altar sau câte un confesional.

În unele zone din India, mi-a spus Ochiul privind în pământ, există obiceiul să aduci un băiat în semn de ofrandă unei zeități al cărei nume nu mi-l amintesc. Într-o pornire neinspirată i-am atras atenția că nu doar numele zeității nu și-l amintea, ci nici numele orașului și pe al nici-uneia dintre persoanele din povestea lui. Ochiul m-a privit și mi-a zâmbit. Încerc să uit, mi-a răspuns.

În acel moment m-am temut de ce era mai rău, m-am așezat lângă el și am rămas amândoi tăcuți, cu gulerile paltoanelor ridicate. Oferă acestui zeu un băiat, și-a reluat el firul povestirii scrutând piața cufundată în penumbră, ca și cum s-ar fi temut de vreo prezență străină, și, după un timp a cărui durată n-o pot aproxima, băiatul devine incarnarea

zeului. Poate după o săptămână, cât durează procesiunea, sau o lună, sau un an, nu știu. Este vorba despre o ceremonie păgână, interzisă de legile republicii hinduse, dar care continuă să se officieze. Pe durata acestei ceremonii, copilul este copleșit de daruri pe care părinții lui le primesc cu recunoștință și fericire, fiindcă de obicei este vorba despre oameni săraci. Odată încheiată ceremonia, copilul revine acasă, sau în gaura imundă în care locuiește, și, la un an după asta, o ia de la capăt.

Ceremonia are ceva dintr-un pelerinaj latinoamerican, poate mai veselă, mai efervescentă și probabil că și intensitatea trăirilor participanților și ale celor care se simt participanți este ceva mai mare. Cu o singură deosebire. Copilul, cu câteva zile înainte de începerea ceremoniei, este castrat. Zeul care trebuie să se incarneze în el pe durata ceremoniei are nevoie de un corp de bărbat — deși copiii nu au mai mult de șapte ani —, dar fără pata atributelor masculine. Așa că părinții îl dau pe mâna medicilor de ceremonie sau a frizerilor de ceremonie sau a preoților de ceremonie și aceștia îl emasculează, și fiesta începe abia după ce copilul se vindecă. La câteva săptămâni sau luni după asta, când totul se termină, copilul revine acasă, dar revine castrat și atunci părinții îl izgonesc. Și uite-așa, băiatul sfârșește într-un bordel. Sunt de toate felurile, a spus Ochiul, suspinând. Mie, în noaptea aia, mi l-au adus pe cel mai rău dintre toți. Am rămas tăcuți o vreme. Eu mi-am aprins o țigară. Pe urmă Ochiul mi-a descris bordelul și părea să descrie o biserică. Curți interioare acoperite. Galerii deschise. Chilii din care oameni pe care nu-i vedeai îți spionau mișcările. Au adus un băiețel castrat care nu cred să fi avut mai mult de zece

ani. Părea o fetiță înspăimântată, a spus Ochiul. Îngrozită și șugubeată în același timp. Poți să înțelegi? Încep să-mi fac o idee, i-am spus. Am amuțit din nou amândoi. Când, într-un final, am putut vorbi, i-am spus că nu, nu-mi făcusem nici cea mai mică idee. Nici eu, a spus Ochiul. Nimeni nu-și poate face o idee. Nici victima, nici călăii, nici spectatorii. Doar dintr-o fotografie se poate.

L-ai fotografiat? am întrebat. Mi s-a părut că Ochiul s-a scuturat ca de un fior. Mi-am scos aparatul și i-am făcut o fotografie. Știam că mă condamn pe vecie, dar am făcut-o.

Nu mai știu cât timp am rămas tăcuți. Știu doar că era frig fiindcă, la un moment dat am început să tremur. Lângă mine l-am auzit pe Ochi hohotind de plâns de vreo două ori, dar am ales să nu mă uit la el. Am văzut farurile unei mașini care trecea pe una din străzile din lateralele pieței. Printre crengile copacilor, am văzut lumina aprinsă la o fereastră.

Pe urmă, Ochiul a continuat să vorbească. A spus că băiatul i-a zâmbit, după care s-a strecurat, alunecos, pe unul dintre coridoarele acelei case de neînțeles. La un moment dat, unul dintre proxeneți i-a spus că, dacă nu găsea nimic pe placul lui acolo, puteau merge în altă parte. Ochiul a refuzat. Nu putea să plece. Așa i-a și răspuns: nu pot să plec încă. Și asta era adevărul, cu toate că nu înțelegea ce anume îl împiedică să părăsească fundătura aia odată pentru totdeauna. Peștele însă înțelesese și a comandat un ceai sau o altă licoare asemănătoare. Ochiul își amintește că s-au așezat pe jos, pe niște rogojini sau covoare subțiate de trafic. Câteva lumânări răspândeau o lumină slabă. Pe perete era atârnat un poster cu o efigie a zeului. Ochiul a privit zeul

și la început s-a simțit îngrozit, apoi încercat de un fel de furie, ba poate chiar de ură.

Eu n-am urât pe nimeni niciodată, a spus în timp ce-și aprindea o țigară și lăsa ca primul fum să se ridice în noaptea berlineză.

După un timp, pe când Ochiul privea efigia zeului, însoțitorii lui au dispărut. A rămas doar el cu un fel de prostituat de vreo douăzeci de ani care vorbea engleza. Și pe urmă, la o bătaie de palme, a reapărut băiețelul. Eu plângeam, a zis Ochiul, sau cred că plângeam, sau prostituatul a crezut că plâng, dar nimic din toate astea nu era adevărat. Încercam să-mi păstrez zâmbetul pe față (o față care nu-mi mai aparținea, o față care se îndepărta de mine aidoma unei frunze luate de vânt), dar pe dinăuntru nu făceam decât să urzesc. Nu un plan, nu o formă vagă de justiție, ci o manifestare de voință.

Pe urmă Ochiul și prostituatul și băiețelul s-au ridicat și au străbătut coridorul prost luminat și un alt coridor încă și mai prost luminat (Ochiul însoțit de băiețel, privindu-l, zâmbindu-i, și de tânărul prostituat care zâmbea și el, și Ochiul încuviința și arunca în stânga și în dreapta cu monedele și cu bancnotele), până când au ajuns la o încăpere unde dormita medicul și lângă acesta era un băiețel cu pielea încă și mai închisă decât cea a celui castrat, un băiețel de vreo șase-șapte ani, și Ochiul a ascultat explicațiile medicului sau pe ale frizerului sau pe ale preotului, explicații prolixă în care erau invocate tradiția, ceremoniile populare, privilegiile, comuniunea, beția și sfințenia, și a văzut instrumentalul chirurgical cu care băiețelul ăla avea să fie castrat în aceeași dimineață sau în dimineața următoare, în orice

caz, asta înțelesese, chiar în ziua respectivă, la templu sau la bordel, o măsură preventivă, o măsură igienică, mîncase bine, de parcă s-ar fi întrupat în el deja zeitatea cu pricina, deși ceea ce Ochiul văzuse era un băiețel care plîngea pe jumătate adormit, pe jumătate treaz și apoi văzuse privirea pe jumătate amuzată, pe jumătate îngrozită a băiatului castrat care nu se dezlipea de el. Și atunci Ochiul s-a transformat în altceva, deși cuvîntul pe care el l-a folosit n-a fost „altceva“, ci „mamă“.

A rostit „mamă“ și a suspinat. În sfârșit. Mamă.

Ce s-a întîmplat în continuare, de-atîta repetiție, a devenit ceva banal: violența de care nu putem scăpa. Soarta latinoamericanilor născuți în anii cincizeci. Evident, Ochiul a încercat să practice, nu foarte convins, și dialogul, și mita, și amenințările. Singura certitudine a rămas violența și, la scurt timp după aceea, a lăsat în urmă străzile aceluia cartier de parcă ar fi visat și l-ar fi trecut valuri de nădușeală. Retrăiește amintirea senzației de exaltare care-i creștea în suflet, parcă și mai puternică, un fel de bucurie care aducea pericolul cu luciditatea, dar care nu era (nu *putea* fi) luciditate. Iarăși: umbrele proiectate de trupul lui și de trupurile celor doi copii pe care îi ducea de mână de-a lungul pereților scoroiți. În orice alt loc chestia asta ar fi trezit atenția. Acolo, atunci, nimeni nu le-a dat atenție.

Restul, mai mult decât o poveste sau o intrigă, rămîne un itinerar. Ochiul s-a întors la hotel, și-a strâns bagajele și a plecat cu cei doi copii. În prima fază au luat un taxi spre un sat de la periferie. De acolo, cu un autobuz, au plecat spre alt sat de unde au luat un alt autobuz către alt sat. Într-un punct al parcursului lor au luat și un tren cu care

au mers toată noaptea și o bună parte din ziua următoare. Ochiul își amintește fețele băieților care se uitau pe fereastră, la un peisaj pe care lumina zilei îl dezvăluia, de parcă nimic nu era mai real decât ceea ce se oferea, suveran și smerit, prin cadrul ferestrei aceluia tren misterios.

După asta au luat un autobuz, și un taxi, și alt autobuz și alt taxi și alt tren și au făcut chiar și autostopul, a spus Ochiul, uitându-se la siluetele copacilor berlinezi, dar uitându-se de fapt la alți copaci, nenumărați, imposibili, până când în cele din urmă s-au oprit într-un sat de prin India, unde au închiriat o casă și s-au odihnit

La capătul a două luni, Ochiul rămăsese fără bani și s-a dus pe jos până-ntr-un alt sat de unde a trimis o scrisoare unui prieten de la Paris. După cincisprezece zile a primit prin mandat poștal un cec pe care a trebuit să meargă să îl încaseze într-o așezare mai mare, alta decât aceea din care trimisese scrisoarea și cu totul alta decât aceea în care locuia. Băieții erau bine. Se jucau cu alți copii, nu mergeau la școală, uneori veneau acasă cu mâncare, legume pe care le primeau de la țărani. Nu-i spuneau tată, cum le sugerase, mai ales din rațiuni de siguranță și ca să nu atragă atenția curioșilor, ci Ochi, așa cum îi spuneam toți ceilalți. Ochiul le zisese sătenilor că erau copiii lui. Născocise că mama lor, care fusese hindusă, murise recent și că el nu voia să se întoarcă în Europa. Povestea suna veridică. În coșmarurile lui însă, Ochiul visa că se pomenea cu poliția indiană care îl aresta în toiul nopții sub acuzații nedemne. Se trezea tremurînd. Atunci se apropia de rogojinile pe care dormeau băieții și vederea lor îi dădea puterea să continue, să doarmă, să se trezească.

S-a făcut agricultor. Cultiva un petic de pământ și câteodată mai lucra și pământul unora dintre sătenii mai avuți. Sătenii avuți, de fapt, erau săraci, dar mai puțin săraci decât ceilalți. În restul timpului îi învăța engleză pe băieți, ceva matematică și îi privea cum se jucau. Între ei vorbeau o limbă de neînțeles. Uneori îi vedea cum se opresc din joacă și o taie pe câmp ca și cum ar fi devenit brusc somnambuli. Striga după ei. Uneori băieții se făceau că nu-l aud și continuau să meargă până nu se mai vedeau. Alteori întorceau capul și îi zâmbeau.

Cât timp ai stat în India? l-am întrebat alarmat.

Un an și jumătate, a spus Ochiul, deși nu putea ști sigur.

La un moment dat prietenul de la Paris a sosit în sat. Încă mă mai iubea, a spus Ochiul, cu toate că în lipsa mea se cuplase cu un algerian, mecanic la Renault. A râs după ce a spus asta. Am râs și eu. Totul era așa de trist, a spus Ochiul. Prietenul său sosisse în sat într-un taxi acoperit de praf roșiat, băieții alergau după insecte printre pălcurile de arbuști uscați, vântul părea să aducă și vești bune și vești proaste.

În ciuda rugămintelor francezului, nu s-a întors la Paris. La câteva luni după acest episod, a primit o scrisoare de la el în care îi spunea că nu e urmărit de poliția indiană. Din câte se pare, cei de la bordel nu depuseseră nicio plângere. Vestea nu l-a împiedicat însă pe Ochi să continue să aibă coșmaruri, doar că în vis costumația personajelor care îl arestau și îl bruscau se schimbaseră: în locul polițiștilor apăreau zbirii din secta zeului castrat. Finalul era încă și mai îngrozitor, mi-a mărturisit Ochiul, dar mă obișnuisem cu coșmarurile și într-un fel știam că mă aflu într-un vis, că nimic nu e real.

Pe urmă, în sat a venit molima și copiii au murit. Îmi doream să fi murit și eu, a spus Ochiul, dar n-am avut acest noroc.

După convalescența petrecută într-o colibă pe care ploaia o năruia zi de zi, Ochiul a părăsit satul și s-a întors în orașul în care-și întâlnise fiii. Cu oarecare surpriză, și-a dat seama că nu fusese chiar atât de departe cum i se păruse, fuga lor descrisese de fapt o spirală și întoarcerea durase puțin. Într-o seară, chiar seara în care sosise în oraș, s-a dus să viziteze bordelul unde se castrau băieții. Încăperile se transformaseră în locuințe ticsite de familii întregi. Pe coridoarele pe care și le amintea pustii și funebre umblau acum copii care abia învățau să meargă și bătrâni care nu se mai puteau mișca și se târau. I s-a părut imaginea raiului.

În noaptea aceea, când s-a întors la hotel, fără să se poată opri din plâns după fiii morți, după băieții castrați pe care el nu îi cunoscuse, după tinerețea lui irosită, după toți tinerii care nu mai erau tineri și după toți tinerii care muriseră tineri, după cei care luptaseră pentru Salvador Allende și după cei care se temuseră să lupte pentru Salvador Allende, l-a sunat pe prietenul lui francez, care trăia acum cu un halterofil bulgar, și l-a rugat să-i trimită un bilet de avion și ceva bani să poată achita hotelul.

Prietenul francez i-a răspuns că da, sigur că are să-i trimită imediat, dar l-a mai și întrebat: ce se aude? Plângi? Iar Ochiul a răspuns că da, că nu se poate opri din plâns, că nu știe ce-l apucase, că plânge așa de câteva ore bune. Iar prietenul francez i-a spus să se liniștească. Ochiul a râs fără să se oprească din plâns și a spus că da, așa o să facă, și a închis telefonul. Apoi a continuat să plângă nestăvilit.